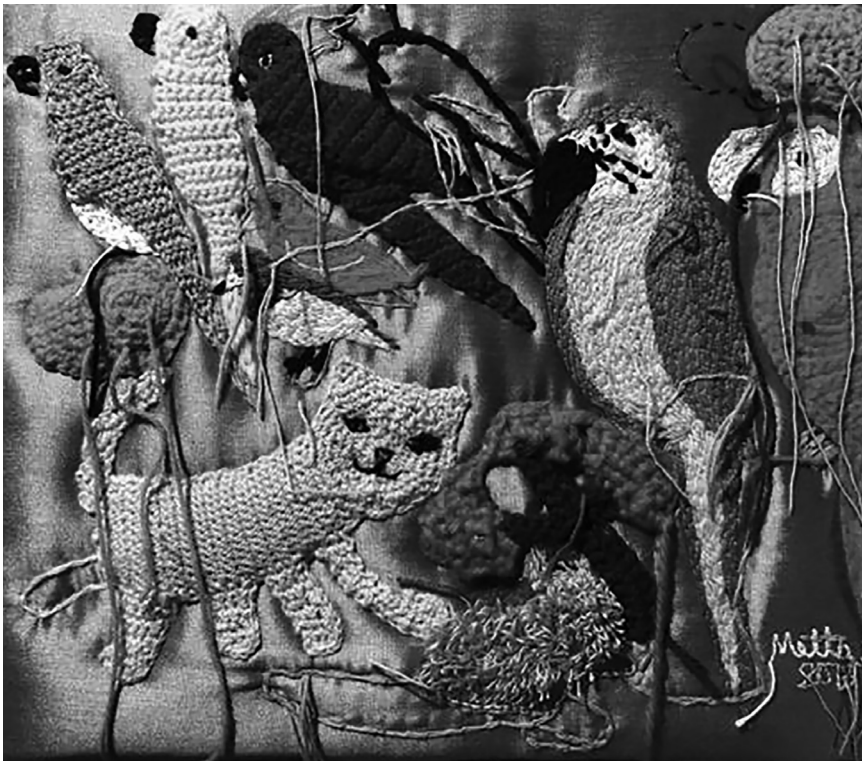

จิตรกรรมสื่อผสม เย็บปัก ถักทอ ดุนนูน ย้อมเส้นใย ที่ได้แรงบันดาลใจจากผลงานศิลปะ
ของลูกออสติก

เมตตา สุวรรณศรี

หัวหน้าหมวดภาพพิมพ์ วิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

คำสำคัญ จิตรกรรมสื่อผสม เย็บปัก ถักทอ ดุนนูน ออสติก

บทความนี้เป็นบทความที่ทำวิจัยต่อเนื่องมาจากการศึกษาเปรียบเทียบภาพวาดของเด็กปกติ
กับเด็กออสติกบทความที่ 1 : อายุระหว่าง 4-5 ปี และเป็นบทความจากโครงการงาน
สร้างสรรค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

บทคัดย่อ

ความงามอันเกิดจากจินตนาการของลูกออสติก ที่ใช้ศิลปะมามีส่วนช่วยในการบำบัดภาวะ
อาการสมาธิสั้น จนสามารถสร้างให้เกิดสมาธิยาวนานต่อเนื่องมากขึ้น รวมทั้งช่วยให้มี

พัฒนาการรอบด้านขึ้นตามช่วงวัยที่เติบโต เพิ่มการเรียนรู้และกระตุ้นการจดจำ อันเกิดจากการทำความเข้าใจต่อสรรพสิ่งรอบ ๆ ตัวลูกนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะเป็นตัวบอกให้ทราบถึงพัฒนาการที่ดีขึ้นหรือถดถอย การวาดภาพจึงเป็นดังการเปิดโลกที่สลับซับซ้อน ยกต่อการทำความเข้าใจถึงภาวะอารมณ์ของลูกออทิสติก ผลงานศิลปะของลูกออทิสติกที่สำเร็จ ออกมานั้น ล้วนแสดงออกให้เห็นถึงความงามอันเกิดจากความบริสุทธิ์ใจ ทั้งด้านเนื้อหา รูปทรง สีเส้น และกระบวนการในการวาดและระบายสี การจัดองค์ประกอบที่ไม่ขึ้นกับหลักการทางศิลปะ ทำให้ผู้เป็นแม่เกิดความสนใจจึงนำผลงานของลูกมาสร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคทางทัศนกรรมที่แม่ผู้สร้างสรรค์มีความชำนาญ เช่น งานปัก ถักโครเชต์ ทอ ดุนนูน และการย้อมสีเส้นใย เพื่อให้เกิดผลงานจิตรกรรมสื่อผสม ที่แสดงออกถึงจินตนาการของลูกออทิสติก และเกิดเป็นผลงานที่มีลักษณะเฉพาะตน พร้อมทั้งส่งเสริมและมุ่งให้กำลังใจกับครอบครัวที่มีลูกออทิสติกได้หันมาเห็นคุณค่าของการใช้ศิลปะบำบัด ว่าสามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการให้ลูกได้เป็นอย่างดี

บทนำ

ภาพวาดของเด็กออทิสติก เป็นเสมือนภาษาที่สองของกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องในการสื่อสาร และการเรียนรู้ เด็กสามารถเรียนรู้ความคิดรวบยอด (concept) ผ่านทางศิลปะได้เร็วกว่าวิธีการสื่อสารหลักคือภาษาพูด และสามารถใช้งานศิลปะสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่เขารับรู้และสิ่งที่เขาคิด รวมทั้งสามารถช่วยลดพฤติกรรมที่ขอบอยู่ในโลกส่วนตัว และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างได้ ภาพวาดของเด็กออทิสติกมักเป็นภาพหลายเส้นตามจินตนาการอันแปลกประหลาดไร้การควบคุมเกินคาดเดา อันเนื่องมาจากการทำงานที่ผิดปกติของสมอง ในการจัดเรียงลำดับข้อมูลการมองเห็นและการแปลค่าของสิ่งที่เห็น การใช้แนวทางศิลปะบำบัดมากระตุ้นให้เด็กออทิสติกสื่อสาร จนเกิดเป็นภาพที่เต็มเปี่ยมไปด้วยจินตนาการอันบริสุทธิ์ ไร้ขอบเขต เป็นความงามจากการตีความตามความเข้าใจและจากความตระหนักรู้ ความพยายาม เกิดเป็นรูปภาพที่ผิดรูปผิดเหลี่ยมบิดเบี้ยว ล้วนไม่ใช่สาระสำคัญ หากแต่ลูกได้เริ่มต้นทำด้วยความรักด้วยความเข้าใจภายในหัวใจ จนสามารถทำให้เห็นได้ว่า การใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ให้ผู้คนเห็นถึงความสามารถของเด็กพิเศษ โดยมีจุดประสงค์ที่จะสร้างกำลังใจให้แก่ครอบครัวที่มีลูกเป็นเด็กออทิสติก โดยลงเฝ้าสังเกตความสามารถของลูกออทิสติกเพื่อหาแง่มุมในการช่วยรักษาภาวะอาการต่างๆ ได้โดยใช้ศิลปะบำบัด

หลักการและเหตุผลสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อผสม เย็บปัก ถักทอ ดุนนูน ย้อมเส้นใย ที่ได้แรงบันดาลใจจากลายเส้นลูกอ้อทิสติก

การสร้างสรรคจิตรกรรมร่วมสมัยในปัจจุบัน มีความหลากหลายทั้งทางด้านรูปแบบ เทคนิค วิธีการ โดยผ่านมุมมอง แง่แห่งจินตนาการความคิดสร้างสรรค์และประสบการณ์ของตัวศิลปินเอง ที่พยายามค้นคว้าเพื่อหาแนวทางที่มีลักษณะ เฉพาะตน ไม่ซ้ำใคร เพียงเพื่อสร้าง กระแสแห่งความเป็นปัจเจกที่แตกต่าง ดังเช่น การสร้างสรรค์ผลงานอันเกิดจากการนำผลงานศิลปะที่บริสุทธิ์ ไร้ทักษะทางการศึกษามาเคลือบแฝงของลูกอ้อทิสติก ที่สร้างสรรค์ผลงานวาดภาพ งานปั้นดินน้ำมันเป็นจำนวนมาก จนเกิดเป็นรูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะตัวอันเด่นชัด คือ ผลงานของลูกส่วนใหญ่เน้นมักวาดเฉพาะสิ่งที่ลูกสนใจ มีลักษณะอาการของการหมกมุ่น ย้ำซ้ำเดิมในสิ่งชื่นชอบ ไม่มีการลบแก้ไข ไม่สนใจความถูกต้อง หรือไม่มีหลักการจัดองค์ประกอบที่แน่นอน แต่มักจะเลือกวางตำแหน่งของภาพแบบอิสระ กลับหัวกลับหางบนล่าง ไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสิ่งที่อยู่ร่วมกัน แต่นั่นกลับเกิดเป็นความงามที่น่าประหลาดที่ไม่อาจพบเห็นได้ในหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ทั่วไปของเด็ก ความงามแบบแปลกประหลาดนี้ กลับไปพ้องจองกับศิลปะที่เรียกว่า ลัทธิเซอร์เรียลลิสม์ ต้องเข้าใจและความรู้สึกรวมถึงประสบการณ์ร่วมที่มีกับลูกมาช่วยในการตีความจึงจะเห็นถึงความงามที่แปลกประหลาด แฝงความสนุกสนาน หรือแฝงไว้ด้วยอารมณ์หม่นหมองเศร้าภายในภาพนั้น

วัตถุประสงค์การสร้างสรรค

ผลงานชุด “จิตรกรรมสื่อผสม เย็บปัก ถักทอ ดุนนูน ย้อมเส้นใย ที่ได้แรงบันดาลใจจากผลงานศิลปะลูกอ้อทิสติก” นั้นเป็นการมุ่งเน้นการสร้างสรรคที่นำเสนอผลงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน และไม่เคยมีการสร้างสรรค์ผลงานในแนวทางนี้มาก่อน การศึกษาศิลปะบำบัดเพื่อใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้นในการพัฒนาการด้านทักษะต่าง ๆ ให้ลูกเพื่อเพิ่มสมาน นอกจากนั้นยังต้องศึกษาศิลปินในกลุ่มไฟเบอร์อาร์ต (Fiber art) ที่สร้างสรรค์ผลงานในเทคนิคการใช้เส้นใยที่สามารถก้าวข้ามความเป็นงานหัตถกรรมมาเป็นผลงานศิลปะที่น่าสนใจได้

ผลงานสร้างสรรค์ในชุดนี้แสดงออกถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูก เน้นความรู้สึกผูกพันจากสัญชาตญาณของมารดาผู้ให้กำเนิดกับลูกที่เป็น “อ้อทิสติก” ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ

ข้อมูลพื้นฐานก่อนการสร้างสรรค์ผลงานจึงขอล่าวถึง ผู้ป่วยเด็กเป็นอันดับแรก ออทิสติกเป็นคำเรียกทับศัพท์จากว่า "Autism" ที่มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า "Auto" ซึ่งแปลว่า Self หมายถึง การแยกตัวอยู่ตามลำพังในโลกของตัวเองเปรียบเสมือนมีกระจกบาง ๆ เป็นกำแพงกันให้บุคคลเหล่านี้ออกจากสังคมรอบข้าง โรคออทิสติก (Autistic Disorder) หรือ ออทิสซึม (Autism) นับเป็นความผิดปกติของสมองที่เกิดขึ้นในวัยเด็ก สมองที่ทำงานผิดปกตินี้จะแสดงอาการออกมาใน 3 ด้านใหญ่ๆ ดังนี้ คือ ความผิดปกติทางสังคมและการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ความผิดปกติทางการสื่อสารและภาษา และความผิดปกติทางพฤติกรรมและอารมณ์¹ จากบันทึกรายงานทางการแพทย์ได้กล่าวว่า ในปี พ.ศ. 2486 นายแพทย์ลีโอ แคนเนอร์ (Leo Kanner) จิตแพทย์ของสถาบันจอห์นฮอปกินส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รายงานว่ามีผู้ป่วยเด็กจำนวนหนึ่งมีลักษณะอาการผิดปกติไปจากเด็กคนอื่น ๆ ในช่วงวัยเดียวกัน เช่น พูดซ้ำ ไม่สามารถสื่อสารให้เข้าใจได้ พูดเลียนเสียง ไม่สนใจคนอื่น กระทำอาการซ้ำๆ เดิม ยึดติด ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งเล่นไม่เป็น กล่าวคือ ไม่รู้และไม่เข้าใจว่าควรเล่นอย่างไร นายแพทย์ลีโอ แคนเนอร์จึงได้ศึกษาติดตามอาการของเด็กกลุ่มนี้อยู่ยาวนาน 5 ปี พบว่า เด็กเหล่านี้มีความบกพร่องทางสติปัญญาและพฤติกรรม จึงเรียกชื่อเด็กที่มีอาการเช่นนี้ว่า "Early Infantile Autism" และกลายเป็นที่มาของคำว่า ออทิสติก² (Autistic Disorder)

เด็กออทิสติกและการสร้างสรรค์ศิลปะ

ในเอกสารของกระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวว่า การที่เด็กออทิสติกจำนวนมากมีการทำงานของสมองข้างขวาดีเกินปกติทำให้มีความสามารถพิเศษในการมองเห็น มีความจำที่ดี มีความสามารถทางดนตรีและศิลปะ³ และเมื่อศิลปะนับเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสร้างเด็กให้มีความเฉลียวฉลาด สามารถพัฒนาศักยภาพที่อยู่ในตัวเด็กให้เติบโตและพัฒนาให้เกิดสติปัญญาอย่างครบถ้วน นักวิชาการจึงใช้งานสร้างสรรค์ทางศิลปะของเด็กออทิสติกที่สร้างขึ้นจากจินตนาการส่วนตัวมาช่วยในการวิเคราะห์เพื่อเฝ้าสังเกตพฤติกรรมรอบด้าน รวมถึงพัฒนาเป็นเครื่องมือ โดยการใช้ศิลปะบำบัดอาการต่างๆ ได้อย่างดีอีกทางหนึ่ง

ศิลปะบำบัด (Art Therapy)

ศิลปะบำบัด (Art Therapy) คือ การใช้กิจกรรมทางศิลปะเพื่อวินิจฉัยหาข้อบกพร่อง ความผิดปกติบางประการของกระบวนการทางจิตใจ และเพื่อใช้กิจกรรมทางศิลปะที่เหมาะสมช่วยในการบำบัด รักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพให้ดีขึ้น

ประโยชน์ในการใช้ศิลปะบำบัด ด้านการพัฒนาอารมณ์ สติปัญญา สมาธิ ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก และการประสานงานการเคลื่อนไหวของร่างกาย นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยกระตุ้นการสื่อสาร และเสริมสร้างทักษะสังคมด้วย

การใช้ศิลปะบำบัดกับลูก เด็กชายจักรกร สวรรค์

การบำบัดด้วยศิลปะนั้นนับว่ามีประโยชน์มาก ในการช่วยฝึกสมาธิให้สามารถจดจ่อต่อกิจกรรมที่อยู่ตรงหน้าได้นานมากขึ้น เพราะศิลปะจัดเป็นการเรียนรู้ที่ผ่านขบวนการเล่นแบบมีความหมาย รวมทั้งสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างลูกกับผู้สร้างสรรค์ ภาษาภาพจึงนับว่ามีความสำคัญมาก จากการทดลองเปรียบเทียบการใช้ภาษาพูดในการสื่อสารกับลูก มีการตอบสนองช้าหรือไม่ตอบสนองต่อสิ่งที่เราพยายามสื่อสารเลย เนื่องจากลูกไม่มีสมาธิจดจ่ออันเนื่องมาจากมีภาวะสมาธิสั้น (Attention Deficit Hyperactivity Disorders) ร่วมด้วย จึงทำให้ขาดความสนใจสิ่งใดรอบตัว ผนวกกับอาการออทิสซึมที่มีโลกส่วนตัวสูง ทำให้ลูกขาดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเหมือนเด็กปกติ แต่หากใช้การสื่อสารโดยการวาดภาพจะพบว่า ลูกมีความสนใจและมีความเข้าใจในสิ่งที่เราสื่อสารได้ตรงความหมาย ลูกสามารถทำตามและโต้ตอบได้ดีขึ้น ดังนั้น ศิลปะจึงนับว่ามีความสำคัญมากในการใช้ฝึกการสื่อสารของเด็กออทิสติกได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังช่วยลดอาการเก็บกด กัดดันจากการบกพร่องเรื่องการสื่อสาร ลูกอารมณ์ดีขึ้น และผู้สร้างสรรค์สามารถสอนลูกให้พูดได้มากขึ้นเป็นลำดับ จากการสังเกตพฤติกรรมตลอดระยะเวลา 10 ปี จะเห็นได้ว่าลูกมีพัฒนาการล่าช้ากว่าเด็กปกติทั่วไปประมาณ 4 ปี แต่มีการจดจำที่ดีจากการฝึกเรียนรู้จากภาพวาด ทำให้ลูกเรียนรู้ที่จะสื่อสารโดยการวาดบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่ลูกรู้สึก หรือชอบสนใจเป็นพิเศษ จนเกิดเป็นลายเส้นที่มีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง การวาดของลูกนั้นมีความอิสระทางความคิดและจินตนาการโดยไม่ผ่านการฝึกฝนใด ๆ แต่เป็นการวาดที่เกิดจากการจดจำและความสนใจ ลูกจะวาดรูปทรงหรือเรื่องราวที่สนใจเข้าไปมา ไม่มีการลบ แต่จะเป็นการ

เขียนทับจนเกิดเป็นเส้นที่ทับซ้อน จนเกิดมิติอันแปลกประหลาด ในมุมมองที่แปลกประหลาด รูปทรงบิดเบี้ยวผิดรูปผิดเหลี่ยม แต่ผู้สร้างสรรค์เห็นถึงความงามอันเกิดจากเส้นที่ทับซ้อน จับปล้น ทันที ไม่ยั้งคิด เส้นลื่นไหลเต็มเปี่ยมไปด้วยจินตนาการ ดังที่นักจิตวิทยาการศึกษา ทอร์แรนซ์ ได้กล่าวไว้ว่า

“ความคิดสร้างสรรค์ คือ กระบวนการประสาทสัมผัสอันจับไวต่อปัญหา ต่อสิ่งที่ขาดตกบกพร่อง ต่อช่องว่างของความรู้ ต่อปัจจัยที่สูญหายไป ต่อสิ่งที่ขาดการกลมกลืน ความสามารถที่จะแยกแยะสิ่งยุ่งยาก การค้นหาทางแก้ปัญหา การคาดเดาหรือการกำหนดสมมติฐานในสิ่งที่บกพร่อง การทดสอบครั้งแล้วครั้งเล่าและท้ายที่สุดสามารถสื่อสารกับผลลัพธ์ที่ปรากฏนั้น”⁴ การวาดภาพจึงเป็นหนทางที่จะนำผู้สร้างสรรค์เข้าไปสู่อันล้ำลึก ในความคิดของลูก

ความคิดสร้างสรรค์ศิลปะของลูกออกกิสติก

ความคิดสร้างสรรค์ในเชิงจิตวิทยา คือ สภาวะสร้างสรรค์ที่เกิดจากประสบการณ์และเนื้อหาของจิตสำนึกเป็นหลัก โดยใช้ความคิด เหตุผล กฎเกณฑ์ และหลักการต่าง ๆ ทางศิลปะ เพื่อนำอารมณ์และความรู้สึก หากจะมีส่วนใดที่เกิดจากอิทธิพลของจิตไร้สำนึกก็จะสามารถเห็นได้ แม้ลูกเองจะไม่ได้รับรู้หรือแสดงออก แต่เราก็สามารถที่จะวิเคราะห์ได้อย่างชัดเจนว่า เนื้อหาของงานศิลปะของลูกนั้น ๆ เกิดมาจากประสบการณ์ส่วนใดในชีวิต⁵ และวาลลาซ และ โคแกน (Wallach and Kogan) มีความเชื่อว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถที่จะคิด “โยงสัมพันธ์” กล่าวคือ เมื่อระลึกถึงสิ่งใดได้ก็จะเป็นสะพานให้ระลึกถึงสิ่งอื่นได้ต่อไปสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่⁶ เดรฟดาล (Drevdah) ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลในการสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ โดยอาจจะเกิดจากการเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ที่ได้จากประสบการณ์เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ และนำเสนอในรูปแบบของผลผลิตทางศิลปะ⁷ หรือเป็นเพียงกระบวนการหรือวิธีการเท่านั้นก็ได้ จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นชี้ให้เห็นว่าศิลปะสามารถกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาสมองของลูกให้มีพัฒนาการตามวัย

จิตไร้สำนึกและความคิดสร้างสรรค์เป็นอัจฉริยะที่แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์อันโดดเด่นของบุคคลนั้น ในสมัยกรีกเชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์คือสิ่งที่พระเจ้าประทานหรือจุดไฟให้

เทพธิดาทั้ง 9 องค์ จากการพินลมหายใจแห่งความคิดสร้างสรรค์สู่ผู้ใด ความคิดสร้างสรรค์ก็จะมาจู่ดีกับผู้นั้น ด้วยความเชื่อเช่นนี้ความคิดสร้างสรรค์และอัจฉริยะจึงเป็นสิ่งที่อธิบายไม่ได้ อาจจะไม่คล้ายกับที่ เซกันแตท (Charles de Secondat) กล่าวไว้ว่า การกล่าวถึงคนมีปัญญาเลิศหรือมีพรสวรรค์นั้นโดยไม่ต้องรับรู้อันใด^๕

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่ไม่อาจจะรับรู้ได้แน่ชัดว่าเกิดได้จากสิ่งใด ดังที่นักปรัชญาหลายท่านได้กล่าวไว้ หากใช้ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์มาช่วยอธิบายในลักษณะของความคิดในเชิงจิตไร้สำนึก (Unconscious) ทฤษฎีเด่น 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของ พอยแคร์ (Henri Poincaré) ซึ่งเชื่อว่า ปรากฏการณ์ฉับพลันของจินตภาพสร้างสรรค์คือผลของการฟักตัว (Incubation) อันเป็นช่วงเวลาของความคิดจากจิตไร้สำนึก ส่วนอีกทฤษฎีหนึ่งคือทฤษฎีของ โคเอสท์เลอร์ (Arthur Koestler) ซึ่งได้ผสมผสานความคิดของ พอยแคร์ กับความคิดสร้างสรรค์ขึ้นอยู่กับการผสมจิตไร้สำนึกของจินตภาพในทางที่จิตสำนึกปกติไม่สามารถตอบสนองได้ หากเราหยุดคิดถึงปัญหานั้น ๆ กระบวนการภายในจิตใต้สำนึกเป็นกระบวนการที่สำคัญมากในทางความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดในภาวะบรรลู่ (Illumination) และปรากฏขึ้นมาหลังจากการขบคิดปกติได้ยุติลง แต่การขบคิดภายในจิตไร้สำนึกยังคงดำเนินต่อไป ในการฟักตัว และจุดประกายให้ปรากฏขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง เช่นเดียวกับการวาดของลูกที่ไม่สามารถคาดเดาได้ว่าลูกต้องการวาดสิ่งใด ความคิดต่าง ๆ ของลูกจะปรากฏเป็นรูปที่ไม่มีมีความเชื่อมโยงกันภายในภาพ เช่น แมงมุม รุกขฉุย คือ มีแมงมุม และมีรุกขฉุย ที่นับเป็นความคิดจินตนาการที่หาที่มาที่ไปได้ยาก แต่หากเราทำความเข้าใจในทฤษฎี ของความคิดสร้างสรรค์ของ พอยแคร์ จึงสามารถเข้าใจได้ว่าลูก คงมองเห็นรูปทรงต่าง ๆ และจดจำบ่มฟักไว้ในจิตใต้สำนึก และพอวาดภาพจู่ ๆ ความคิดที่นึกถึงแมงมุมก็ปรากฏขึ้น และมีความคิดอีกภาพที่เกิดซ้อนกันแต่ขาดการเชื่อมโยงและจัดลำดับ ทำให้ภาพไม่สามารถตีความหมายได้แบบเด็กปกติ แต่ถ้าในเชิงความคิดสร้างสรรค์แล้วถือว่าเป็นการวาดที่เกิดสิ่งแปลกใหม่ ทำให้ผู้ดูต้องใช้เวลาตีความและขบคิดถึงความเชื่อมโยงกันของรูปทรงและเรื่องราว การศึกษาแนวคิดของ วอลลาส (Graham Wallas) เสนอปฏิกริยาของความคิดสร้างสรรค์ 4 ขั้นตอนคือ

1. ภาวะการเตรียมการ (Preparation) คือ การเห็นและจดจำข้อมูลหรือระบุปัญหา
2. ภาวะฟักตัว (Incubation) เป็นการนำข้อมูลสู่จิตไร้สำนึกขบคิดอยู่ในข้อมูลที่ได้นำมา
3. ภาวะบรรลู่ (Illumination) ภาวะที่ถูกต้องชัดเจนได้เรียบเรียงและเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน
4. ภาวะกระจ่าง (Verification) ภาวะปรับให้กระจ่างชัดยิ่งขึ้นเป็นการสร้างสรรค์ที่สมบูรณ์

การใช้กระบวนการศิลปะที่ผสมผสานการใช้สื่อทางทัศนศิลป์ ทำให้เกิดแรงบันดาลใจและปล่อยวาง การแสดงออกทางอารมณ์ตามที่นักทฤษฎีของ Artfield ศิลปะคือ การสืบค้นอารมณ์ความรู้สึกที่ปรากฏหรือซ่อนเร้นภายในใจ กระบวนการศิลปะที่เหมาะสมจะนำไปสู่การสร้างบทสนทนาระหว่างกายและใจของลูก จากที่กล่าวมาข้างต้น จินตนาการสร้างสรรค์คือสิ่งสำคัญและเป็นที่มาของการทำความเข้าใจในลายเส้นบิดเบี้ยวแต่แฝงไว้ซึ่งความงดงามแห่งชีวิตของลูกออกทิสติก

การจะพัฒนาลูกจึงมีความจำเป็นต้องกระตุ้นความคิด และจินตนาการอย่างสม่ำเสมอจนเมื่อลูกเจริญเติบโต ลูกมีการพัฒนาการวาดที่ดีขึ้นจากการขีดเขียนที่ไร้ทิศทางไม่สามารถควบคุมได้แต่เมื่อฝึกบ่อย ๆ ลูกเริ่มมีการใช้เส้นที่มั่นคงขีดเขียนรูปทรงที่มีเค้าโครงมาจากของจริง มีการสังเกตดีขึ้น จดจ่อกับกิจกรรมดีขึ้น เมื่อนำผลงานมาวิเคราะห์หัดตั้งที่สเปี่ยแมน^๑ ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการของการกระทำเพื่อให้ได้ผลผลิตใหม่ ๆ ทางความคิด ซึ่งเกิดจากความคิดจินตนาการมากกว่าการใช้เหตุผล การวาดภาพของลูกล้วนเกิดจากประสบการณ์และลูกนำประสบการณ์ที่ได้มาแปลค่าเป็นภาพวาดที่เต็มไปด้วยจินตนาการ จะเห็นความพิเศษของมุมมองและรูปทรงที่บิดผันไปจากความเป็นจริง ทำให้ผู้สร้างสรรค์เริ่มสนใจและนำมาวิเคราะห์ จนสามารถเข้าใจได้ว่าลูกมีมุมมองที่แตกต่าง และปรากฏความงามอีกแบบหนึ่งในรูปทรงที่ไม่สมบูรณ์นั้นลูกได้ถ่ายทอดจินตนาการที่อยู่ในใจของเขาออกมาเป็นภาพลายเส้นที่เล่าเรื่องราว ที่สนุกสนาน ตลกหรือโศกเศร้าตามประสบการณ์ในแต่ละวันที่เขาได้รับมา ดังภาพวาดของลูก “ชื่อภาพนกแก้วจัมโบ้กับซีซ่า” ขนาด 80 X 100 เซนติเมตร เทคนิคสีอะคริลิกบนผ้าใบ เขาวาดภาพนกแก้วที่เขาเลี้ยงรักและผูกพันอย่างมั่นใจไม่มีการลบ หากคิดอะไรได้ลูกก็จะเติมลงไปเรื่อย ๆ จนกว่าลูกจะพอใจ และสามารถถ่ายทอดสีได้ตรงตามความเป็นจริงมากขึ้น

ดังนั้น ภาพวาดจำนวนมาก จึงเป็นดังประตูที่เชื่อมความรู้สึกนึกคิดของลูกสู่แม่ ให้สามารถเข้าไปอยู่ในโลกแห่งจินตนาการของลูก เพื่อใช้โอกาสนี้ในการที่จะเข้าใจและศึกษาลูกดั่งที่นักปรัชญา Benedetto Croce นักปรัชญาอิตาลี และนักประวัติศาสตร์ Benedetto Croce ได้ให้การยกย่องเรื่องของสัทญาณ (Intuition) คือ การหยั่งรู้การเข้าใจการมองเห็นความสัมพันธ์อันเป็นความรู้ใหม่ และสามารถใช้ความรู้เดิมมาให้เกิดผลสิ่งที่เป็นความรู้ใหม่ได้ โดยยังไม่เคยได้รับการบอกเล่าเหตุผลนั้นจากใครมาก่อนด้วยเช่นกัน แต่ได้พิจารณามันเป็นเรื่องของกรรับรู้โดยทันทีเกี่ยวกับวัตถุชิ้นหนึ่ง ด้วยเหตุผลบางประการทำให้วัตถุชิ้นนั้นปรากฏเป็นรูปทรงขึ้นมา มันเป็นการหยั่งรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ก่อนที่ใครคนหนึ่งจะสะท้อน

ภาพเกี่ยวกับมันออกมา ผลงานศิลปะคือ การแสดงออกเป็นรูปทรงที่เป็นวัตถุของสหัชญาณ อันนั้น แต่ความงามและความน่าเกลียดมิใช่คุณสมบัติของผลงานศิลปะแต่เป็นคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิตวิญญาณที่แสดงออกในลักษณะของสหัชญาณในงานศิลปะเหล่านี้¹⁰

พัฒนาการในการวาดของ เด็กชายฉัตรกร สุวรรณศร

เด็กชายฉัตรกร สุวรรณศร ระหว่างอายุ 4-10 ปี มักวาดรูปคน สัตว์ บ้าน และต้นไม้ เริ่มมีการพัฒนาจนสามารถแสดงอารมณ์ให้กับบุคคลที่ลูกวาด เช่น คนเสียใจร้องไห้ วาดคนในครอบครัว พ่อแม่ และบุคคลใกล้ชิดทำให้ภายในภาพมีภาพคนมากกว่า 1 คน ดังจะเห็นได้จากส่วนประกอบภายในภาพที่เริ่มมีความหมายและมีความซับซ้อน แต่ยังไม่มีการจัดภาพเพราะลูกรักจะวาดซ้ำ ๆ ทับซ้อนรูปทรงโดยไม่คำนึงถึงรูปทรงที่ลูกวาดไว้ก่อนหน้านั้น เริ่มมีการใช้สีมาระบายขีดขี้นในบางส่วนของภาพตามความพอใจ ไม่คำนึงถึงความเป็นจริง และไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ลูกรักวาดไปตามอารมณ์ที่ลูกรู้สึกในช่วงเวลานั้น ๆ การเชื่อมโยงและบูรณาการความคิดตามทฤษฎีการสร้างสรรค์ทัศนระของ แรงค์ (Otto Rank) สามารถอธิบายจินตนาการที่อิสระของลูกรักดังนี้

แรงค์ เชื่อว่าในเรื่องเจตจำนงของมนุษย์ โดยพิจารณาในเรื่องเจตจำนงแต่ครั้งเยาว์วัย โดยมีเจตจำนงของพ่อแม่ เด็กพร้อมจะปรับตัวเหมือนพ่อแม่ นั้นย่อมไม่เกิดความขัดแย้ง เด็กจึงพร้อมที่จะรวมขอมต่อกฎเกณฑ์ของสังคม และทางด้านความคิดสร้างสรรค์เด็กจะอ่อนด้อยลงไป ส่วนเด็กที่ปฏิเสธการปรับตัวต่อพ่อแม่ ต่อกฎเกณฑ์ทางสังคมนั้น มีความคิดสร้างสรรค์และอิสระภาพเหนือกว่าเด็กที่ยอมทำตามกฎเกณฑ์ โดยมุ่งไปสู่อิสระภาพอันสมบูรณ์ กำหนดเจตจำนงให้กับตนเอง จึงทำให้จินตนาการสัมฤทธิ์ผลในระดับสูง และไม่ถูกกฎเกณฑ์ใด ๆ เข้าครอบงำ เป็นทางเลือกของผู้สร้างสรรค์อย่างแท้จริง”¹¹

จากทัศนระของ แรงค์ นี้จึงทำให้เห็นว่าผลงานของลูกรักนั้นอยู่เหนือกฎเกณฑ์ ทางความคิดสร้างสรรค์ที่ออกนอกกรอบ รูปแบบการวาดมีความอิสระสูง รวมถึงไม่มีการฝึกฝนตามหลักทฤษฎีทางศิลปะ ผลงานวาดภาพของลูกเป็นพลังแห่งจิตวิญญาณที่เด็กปกติมีอาจทำได้แบบเด็กออทิสติก ดังจะเห็นได้จากพัฒนาการทางศิลปะของลูกรักดังต่อไปนี้ (ภาพที่ 1)

ศิลปะขอลิปินไฟเบอร์อาร์ต (Fiber Art) ในกลุ่มงานทัก งานปัก งานถัก งานเย็บ งานย้อมเส้นใย

คำว่า ไฟเบอร์อาร์ต (Fiber Art) เข้ามาใช้โดยภัณฑารักษ์และนักประวัติศาสตร์ศิลป์ เพื่ออธิบายการทำงานของศิลปินหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้มีการนำเส้นใยมาสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในการออกแบบและผลิต "เส้นใยศิลปะ" เส้นใยมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์มาเป็นเวลานานพันปี ไม่ว่าจะเป็นเส้นใยจากธรรมชาติ หรือเส้นใยสังเคราะห์ มีมาตั้งแต่สมัยโบราณมีการผลิตเส้นใยจากฝ้าย ลินิน ป่าน ไหม ฯลฯ มนุษย์ใช้เส้นใยในชีวิตประจำวันเพื่อใช้นุ่งห่ม ต่อมามีการพัฒนาเพิ่มลวดลายที่ประณีตงดงาม เป็นงานหัตถศิลป์ชั้นสูง และมีความงามแตกต่างไปตามวัสดุพื้นถิ่น เพื่อใช้แสดงสถานะความแตกต่างทางสังคม เส้นใยที่ถูกพบว่าเก่าแก่ที่สุดเมื่อประมาณ 7,000 ปี เส้นด้ายที่ทำจากฝ้ายและใช้ผลิตผ้าเกิดขึ้นอย่างน้อย 7,000 ปี และได้ถูกค้นพบครั้งแรกที่ประเทศอียิปต์ ส่วนหลักฐานของผ้าฝ้ายได้พบชิ้นส่วนของใยฝ้าย โดยนักโบราณคดีที่ประเทศเม็กซิโก ในยุค 50 ในขณะที่การมีส่วนร่วมของศิลปิน ช่วงนี้มีมือกลายเป็นที่รู้จักมากขึ้น ไม่ใช่แค่ในเส้นใยและสื่ออื่น ๆ ที่เพิ่มขึ้นจนไม่คำนึงถึงประโยชน์การใช้งาน nonfunctional แต่เน้นที่การแปลค่าเป็นสิ่งอื่นเช่นงานศิลปะ จนสมัยต่อมานักวิทยาศาสตร์ได้คิดค้นผลิตเส้นใยสังเคราะห์ เพื่อทดแทนเส้นใยธรรมชาติ ซึ่งคุณสมบัติของเส้นใยสังเคราะห์ดีกว่าเส้นใยธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นด้านความทนทาน และความยืดหยุ่น อีกทั้งยังสามารถดัดแปลงให้มีคุณสมบัติอื่นๆ เช่นเส้นใยพอลิเอสเตอร์ เส้นใยพอลิเมอร์ เป็นต้น ซึ่งสารสังเคราะห์เหล่านี้ทำให้สามารถผลิตเส้นใยผ้า เชือก ด้าย จนทำให้มีความคงทน แข็งแรง ทนต่อแรงดึง ทำให้ศิลปินเริ่มเห็นคุณลักษณะอันพิเศษ มีความแตกต่างกันในเส้นใยแต่ละประเภท ก่อเกิดแรงบันดาลใจ ทำให้รูปแบบงานศิลปะ ยุค 60 และยุค 70 ที่เป็นผู้นำการปฏิบัติศิลปะเส้นใยให้แผ่ขยายไปทั่วโลก มีศิลปินมากมายให้ความสนใจ นอกเหนือจากการทอผ้า โครงสร้างเส้นใยถูกสร้างขึ้นผ่านการผูกปม, การทักเส้น, การถัก, การขดขมวด, การจีบ, และการสอดประสาน แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเส้นใยที่นุ่มนวล การถักไหมพรม (macramé) การถักเปีย การทำลูกไม้ปัก (flocking) และอื่น ๆ มีเทคนิคการย้อมสีหลากหลายรูปแบบ ศิลปินในสหรัฐอเมริกาและยุโรป พยายามคิดค้นเทคนิคเฉพาะตนโดยนำเอาคุณสมบัติของเส้นใย เพื่อพัฒนาผลงานให้มีการนำเสนอที่สามารถห้อยแขวนหรือก่อบุ้ได้ลอยตัว ผลงานประติมากรรมประเภท Soft Sculpture ศิลปะจัดวาง (Installation Art) บนพื้นที่เฉพาะ (Site-Specific) เกิดเป็นกระแสศิลปะแนวใหม่สามารถนำเสนอแบบสองหรือสามมิติ แบบหรือปริมาตร เป็นรูปเป็นร่าง และเป็นตัวแทนจินตนาการของศิลปิน

นับตั้งแต่ยุค 80 การทำงานของเส้นใยได้กลายเป็นแนวคิดที่มากขึ้นเรื่อย ๆ โดยได้รับอิทธิพลจากแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์น สำหรับศิลปินเส้นใยนอกเหนือไปจากการทดลองกับวัสดุและเทคนิคแล้ว "การให้ความสำคัญกับการสร้างงานที่ต้องเผชิญกับประเด็นทางวัฒนธรรมที่มักถูกจำกัดให้อยู่ในเฉพาะสตรี เพศสภาพ ความเป็นครอบครัว และงานที่ทำซ้ำ ๆ ที่ต้องใช้เวลาและความอดทน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของผู้หญิง การเมืองสังคมและพฤติกรรมศาสตร์

การสร้างสรรค์ศิลปะไฟเบอร์อาร์ตนี้ ผู้สร้างสรรค์เล็งเห็นถึงคุณค่าและความงามของเทคนิคงานดังกล่าวนี้ จึงได้คิดใช้เส้นใยชนิดต่างๆ มาสร้างสรรค์งานดักให้กลายเป็นสิ่งอื่น ผู้สร้างสรรค์เพียงเลือกใช้เทคนิคการดักทอแบบเก่าที่มีมาจากในอดีต มาปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการนำเสนอเพื่อเปลี่ยนความหมายของวัสดุเส้นใย แทนค่าความรู้สึกที่เกิดจากตัวผลงานรวมถึงบรรยากาศที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมของลูกอ้อทิสติก นับเป็นความสำเร็จอย่างสูงที่ผู้สร้างสรรค์สามารถยกระดับผลงานหัตถกรรม งานช่าง ที่ผู้คนคุ้นเคยมาสร้างสรรค์จนเกิดเป็นผลงานศิลปะที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น และเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ผลงานของผู้สร้างสรรค์จัดอยู่ในกลุ่มไฟเบอร์อาร์ต ผู้สร้างสรรค์เห็นถึงพลังที่ศิลปินทั่วโลกสร้างสรรค์ผลงานที่ต้องใช้ทั้งความคิด ความพยายาม ความอดทน ความตั้งใจ มุมานะรวมทั้งมีการวางแผนการทำงานอย่างมีระบบ ขั้นตอน ที่ต้องการนำเสนอเทคนิคการดักให้เข้ากับความคิดสร้างสรรค์มากที่สุดดังจะเห็นได้จาก

ศิลปินกลุ่ม Yarn Boming ที่มาของศิลปะ "ยาร์นบอมบิง" หรือ "กราฟฟิตีติดตั้ง" (Graffiti Knitting) นั้นมีต้นกำเนิดมาจากรัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่นักดักโครเชต์พยายามนำผลงานที่ดักไม่สำเร็จไม่รู้อะไรจะทำอะไร จึงเกิดความคิดว่าน่าจะนำมาห่มคลุมสิ่งของต่าง ๆ จนเปลี่ยนจากการวางทิ้งเอาไว้กลายเป็นตั้งใจทำเพื่อนำลายดักมาห่มคลุมวัตถุโดยเฉพาะซึ่งเป็นการประยุกต์งานฝีมือ เช่น การดักไหมด้วยมือ รวมถึงการดักนิตตั้งและโครเชต์ โดยที่ผู้ดักจะไม่เปิดเผยนามเพราะบางครั้งนำไปดักคลุมของสาธารณะที่ผิดกฎหมาย ผลงานจะถูกทิ้งไว้ในเวลาอันสั้น การดักนั้นนิยมมาทำเป็นลวดลายหุ้มห่มพื้นผิวใดก็ได้ แต่ที่ทำกันก็คือการดักห่มสิ่งของที่เป็นสาธารณะสมบัติทั้งหลาย ตั้งแต่เก้าอี้ในสวนสาธารณะ รถยนต์ เสารูปปั้น ต้นไม้ ซึ่งผลงานจะถูกรังสรรค์ซึ่งหากมองผ่านไกล ๆ อาจจะคิดว่าเป็นงานเพนต์แบบกราฟฟิตี เพราะลวดลายและสีสันดูคล้ายกัน แต่ข้อดีของผลงานกลุ่มยาร์นบอมบิงก็คือสามารถแกะออกได้เลยโดยไม่ต้องใช้สีทาทับให้เลอะเทอะ หรือจะปล่อยให้งานอยู่อย่างนั้นจนเส้นไหมพรมเสื่อมสภาพไปเอง ซึ่งใช้ระยะเวลาเป็นปี ในตอนนี้กลุ่ม "ยาร์นบอมเบอร์" หรือนักดักนิรนามก็แพร่กระจายไปทั่วโลก

แรงบันดาลใจของศิลปินกลุ่ม “ยาร์นบอมบิง” มักได้มาจากการรู้สึกต่อวัตถุที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไป นักถักได้มีโอกาสเข้าไปสัมผัสกับวัตถุหรือสถานการณ์ที่น่าสนใจก็จะนำมาถักห่มคลุมด้วยไหม สีสดใสตามอารมณ์ความรู้สึกของผู้ถัก (ภาพที่ 5)

ผลงานถักกลุ่ม “ยาร์นบอมบิง” หรือ “กราฟฟิตี นิตติ้ง” ที่ถักห่มคลุมบนตู้โทรศัพท์ รวมถึงเก้าอี้ที่เป็นของสาธารณะที่เราเห็นคุ้นตาว่าเป็นสาธารณะสมบัติศิลปิน กลุ่มยาร์นบอมบิงมีด้วยกันเป็นทีม เป็นการถักแบบแยกส่วนช่วยกันทำหลังจากนั้นก็นำมารวมกันปะติดบนชิ้นงานจนเสร็จ (ภาพที่ 2)

Agata Oleksiak

Agata Oleksiak ศิลปินชาวโปแลนด์ถือกำเนิดที่เมืองในประเทศโปแลนด์ เป็นที่รู้จักในฐานะศิลปินมีอาชีพจากผลงานงานถักโครเชต์ ผลงานของเธอรวมถึงการสร้างผลงาน Fiber Art เป็นประติมากรรมโครเชต์รวมทั้งผลงานศิลปะจัดวาง (Installations) ภายใต้ปรัชญาที่ว่า “Life and art are inseparable” “ชีวิตและงานศิลปะไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้” (ภาพที่ 3)

แรงบันดาลใจและแนวคิดในการสร้างสรรค์ของ Agata Oleksiak การถักเป็นวิธีที่ใช้อุปมาถึงความซับซ้อนและความเชื่อมโยงของร่างกายและระบบจิตใจเป็นจิตวิทยาของศิลปินที่ต้องการสื่อถึงความรัก ความผูกพันของวิถีชีวิตของตัวศิลปินเอง ที่แสดงออกโดยความเชื่อมโยงของเส้นใยเส้นเล็ก ๆ ที่เกาะเกี่ยวกันจนเกิดเป็นผืนผ้าที่มีสีสันและลวดลายเหมือนสายรุ้ง การถักโครเชต์เป็นการเชื่อมต่อที่มีความแข็งแรง อันเนื่องมาจากการรวมตัวกันของเส้นด้ายจำนวนมาก หากเส้นด้ายเพียงหนึ่งเส้นขาดลงการเชื่อมต่อก็จะไม่สมบูรณ์และไม่สามารถเกิดผืนผ้าที่มีทั้งจำนวนและขนาดที่สามารถแสดงเอกลักษณ์และบุคลิกของศิลปินได้เป็นอย่างดีที่แสดงถึงความสัมพันธ์ที่มีความซับซ้อนและความแตกต่างทางความคิดต่อสภาพแวดล้อมที่เข้ามากระทบ¹² ศิลปินเลือกหยิบจับสิ่งของใกล้ตัว วัสดุสำเร็จรูป ข้าวของเครื่องใช้ที่ผูกพันใกล้ชิดรวมถึงวัสดุที่ศิลปินรู้สึกได้ส่วนตัวมานำเสนอในรูปแบบสีสันสดใส ศิลปินมีบทบาทในการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองและวัฒนธรรมรวมถึงอุดมคติทางเพศของนักสตรีนิยมและวิวัฒนาการของการสื่อสารที่มีส่วนผลักดันขอบเขตระหว่างแฟชั่นศิลปะ งานฝีมือ และศิลปะสาธารณะ โดยใช้งานถักที่เป็นวิธีการแบบเก่าที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ในฐานะที่เป็นผู้สนับสนุนคนสำคัญของสิทธิสตรีความเสมอภาคทางเพศและเสรีภาพในการแสดงออกมาเป็น

แรงบันดาลใจให้เกิดเป็นผลงานที่มีเอกลักษณ์ที่เกิดจากลายดักที่ใช้สีรุนแรงตัดกันในงาน ประดุษสายรุ้งทอแสงบนผืนผ้าดักที่นำมารวมกันจนเกิดเอกภาพผลงานผลงานชิ้นที่รู้จักกัน ดีที่สุดคือ อะพาร์ตเมนต์หลอก (False Apartment) ในปี ค.ศ. 2009 ผลงาน Installations ที่ศิลปินดักโครเชต์ครอบคลุมห้องอะพาร์ตเมนต์ที่ศิลปินทำงานอยู่ ของใช้ภายในห้องถูกดัก ครอบด้วยไหมพรมที่ถ่ายทอดความจริง มันเป็นภาพสะท้อนของชีวิต ความรัก ความไว้ วางใจ รวมถึงความต้องการทางเพศ ประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นมา นำเสนอด้วยสีสันทันที่ได้ แรงบันดาลใจมาจากสีของสายรุ้งที่ฉูดฉาด ด้วยลายริ้วของแถบสีที่นำมาดักครอบทับปิดเนื้อ แท้ของวัสดุจนมืด ทำให้ผลงานชิ้นอะพาร์ตเมนต์ปลอม ทำให้งานดักเป็นที่ยอมรับในฐานะ ของงานศิลปะจัดวางได้อย่างเต็มภาคภูมิ

Richard Saja

ศิลปินที่มีประสบการณ์ในนิวยอร์กและเป็นคนที่อยู่เบื้องหลังบริษัท ดีไซน์เนอร์ด้านการ ออกแบบ ความคิดริเริ่มของศิลปินในการมอบชีวิตใหม่ให้กับลวดลายพิมพ์สำเร็จรูป ผ้าพิมพ์ ลายที่นิยมใช้ในงานตกแต่งบ้าน เสื้อผ้า รวมทั้งงานแฟชั่น ศิลปินมีความสนใจที่จะ เปลี่ยนแปลงลวดลายพิมพ์ที่ดูธรรมดาไม่มีอะไรน่าสนใจ โดยการนำเทคนิคงานปักที่มีมา นาน ทำการปักลงไปบนผ้าพิมพ์ลายบางส่วนที่ศิลปินเห็นว่าน่าสนใจ ศิลปินเลือกรูปทรงที่ เป็นตัวละครในภาพทำให้เกิดจุดเด่น ด้วยการใช้ด้ายสีต่าง ๆ บางครั้งศิลปินทำให้ดูตก ขบขัน แต่ผลงานกลับเกิดความน่าสนใจ และเป็นที่ยอมรับ (ภาพที่ 4)

Lisa Solomon

ศิลปะของศิลปินคือการทดลอง เช่นเดียวกับนักวิทยาศาสตร์ที่ดี ที่มีการตั้งคำถามและทำการ วิจัย การเชื่อมโยงพื้นฐานของการฝึกวาดภาพร่วมกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ศิลปินใช้วิธีการ ผสมผสานแนวคิดกับวัสดุและการปฏิบัติงานในการรวมกันเพื่อตอบสนองแนวความคิด เป็นผลงาน 2 มิติ และ 3 มิติ ผลงานส่วนมากแสดงบนผนัง ในตำแหน่งที่ไม่แน่นอน ความคิดของศิลปินมีหลายมิติ ศิลปินใช้แรงบันดาลใจมาจากสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวัน รวมทั้งชาติกำเนิดในฐานะที่เป็นครึ่งหนึ่งของชาวญี่ปุ่นครึ่งหนึ่งของชาวยิวผิวขาวชาวยุโรป Caucasian การผสมเผ่าพันธุ์เป็นส่วนหนึ่งของดีเอ็นเอของศิลปิน ศิลปินรับแนวทาง งานหัตถกรรมที่ต่างต่าง ๆ ด้วยมือมาจากคุณยาย โดยมักเลือกที่จะใช้ดัก เย็บ ปัก ถัก ร้อย การทำปม ฯลฯ ในการทำงานของศิลปินจึงมีการดักโครเชต์ เป็นรูปทรงกลม แทนเชื้อโรค ปักเป็นเตียงนอนด้วยเส้นด้ายเพื่อแสดงความเป็นมาและความหมายของวัสดุ

เหล่านี้เป็นส่วนสำคัญในการทำงาน งานของศิลปินอยู่ในศิลปะร่วมสมัยและเป็นการวาดภาพ โดยการใช้ด้ายและวัสดุหัตถกรรม (ART + CRAFT) จนเกิดเป็นช่องว่างและพื้นที่ที่น่าสนใจ การทำซ้ำ เพราะศิลปินสนใจในแนวคิดเกี่ยวกับระยะทาง - ชั่วโมงหรืออวกาศเชิงจุลภาค (ทั้งที่เป็นตัวอักษรและเป็นรูปเป็นร่าง เรียกความคิดของหน่วยความจำเนื้อเรื่องของเวลาและแม้กระทั่งความเศร้าโศก ศิลปินใช้ด้ายในการเชื่อมต่อเพื่อแสดงความสัมพันธ์ในการทำ เครื่องหมายเวลาและระยะทางเพื่อนเน้นความปรารถนาที่ศิลปินรู้สึกในช่วงเวลาที่ผ่านไป (ภาพที่ 5)

Megan Whitmarsh

เป็นศิลปินชาวอเมริกันที่อาศัยอยู่ใน Los Angeles, California ได้รับ MFA จากมหาวิทยาลัย New Orleans และ BFA จาก Kansas City Art Institute ทั้งในภาพวาด การทำงานส่วนใหญ่กับสิ่งทอ Whitmarsh ใช้การเย็บปักถักร้อยมือเพื่อประดิษฐ์เลียนแบบของส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม โดยการสร้างสรรค์ผลงานลงบนผืนผ้า และปักด้วยเส้นด้ายสีต่าง ๆ ตามจินตนาการที่ศิลปินนึกสนุก แสดงถึงวัฒนธรรมป๊อปร่วมสมัยของยุค 70 และยุค 80 ในวัยเด็กของศิลปิน ผลงานการวาดภาพประกอบ ที่ตัดต่อวัสดุและการปักให้เกิดเป็นภาพ ที่เน้นรายละเอียดคล้ายการวาดการ์ตูน (ภาพที่ 6)

สรุป

การสร้างสรรค์ผลงานชุดจิตรกรรมสื่อผสม เย็บปักถักร้อย ทอ ดุนนูน ย้อมเส้นใย ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากลูกอ้อทิสติกนั้น มีการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบขั้นตอน เพื่อให้การสร้างสรรค์มีคุณภาพตรงตามหลักการแนวคิดมากที่สุด โดยคัดเลือกเทคนิคทางหัตถกรรม การเย็บด้วยมือ การปักด้วยมือ งานถักโครเชต์ งานปักดุนนูน การใช้สีย้อมเส้นใย เพื่อให้เส้นใยเกิดคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ ที่แสดงออกถึงผลงานที่มีลักษณะเฉพาะตน รวมทั้งได้รับการยอมรับในวงกว้างให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการศิลปะบำบัดกับลูกอ้อทิสติก

จากการศึกษาพบว่า เด็กแสดงออกทางศิลปะเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาวะของอารมณ์ ตลอดจนความรู้สึกที่มีผลกระทบจากสิ่งต่าง ๆ มากมายหลายลักษณะ เด็กสามารถถ่ายทอดความคิดหรือระบายความรู้สึกของเขาได้เต็มที่โดยการสร้างสัญลักษณ์ลงในภาพวาดของเขาอย่าง

เสรี และตรงไปตรงมา การสร้างสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายมีลักษณะง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เรื่องราวที่นำมาแสดงในภาพล้วนมาจากประสบการณ์จากความทรงจำ จินตนาการและการเรียนรู้ของลูกทั้งสิ้น ลูกจะใช้ความคิดฝันที่สร้างขึ้นเองแสดงความรู้สึกนึกคิดนั้นออกมา ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การแสดงออกทางศิลปะ ทั้งด้านรูปทรงที่บิดเบี้ยว ยืด หด ตัดทอน เส้นที่ขีดลากอย่างรุนแรงฉับพลัน ขอบเขียนซ้ำ ๆ ใช้สีรุนแรงตัดกัน วาดเฉพาะสิ่งที่ตนเองสนใจ มีอิสระในการวาดและถ่ายทอดทางความคิด ไม่มีหลักการจัดองค์ประกอบภาพ เพราะไม่ยึดติดกับทฤษฎีทางศิลปะ เด็กมักอยู่ในโลกของตนเองโดยไม่สนใจต่อผู้คนและสภาพแวดล้อม ผลงานมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวรายบุคคล จนทำให้เกิดความน่าสนใจและมีคุณค่าในเชิงศิลปะ และเรียงร้อยด้วยเทคนิคการดักโครเซตของผู้เป็นแม่ สอดผสานเชื่อมโยงกันหลอมรวมใจจนเป็นหนึ่งเดียว รวมทั้งเผยแพร่ให้เห็นถึงความสามารถตามศักยภาพของเด็กออทิสติก ให้สังคมได้รับรู้และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองใช้กิจกรรมทางศิลปะเพื่อช่วยพัฒนาเด็กออทิสติกได้อีกทางหนึ่ง (ภาพที่ 7-12)

เว็บไซต์

- 1 อุมาพร ตระกูลสมบัติ, *ช่วยลูกออทิสติก*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: ชันตราการพิมพ์, 2554).
- 2 ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, *ศิลปะบำบัดในเด็กพิเศษ* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พญา, 2554).
- 3 กระทรวงศึกษาธิการ, *แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติก* (กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว, 2542).
- 4 Paul Torrance, *Creativity and Learning*. The MIT Press on behalf of American Academy of Arts & Sciences Stable : New York, 1965. 663-681.
- 5 C. G. Jung, *On the Nature of the Psyche*, (London: Ark Paperbacks, 1947).
- 6 ผุสดี ภูอินทร, *คุณค่าของความคิดสร้างสรรค์*, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2525).
- 7 Drevdahl, *Creativity Quotient: CQ 1960*. Accessed May 18, 2013. Available from <https://bmoomoo.wordpress.com>
- 8 วิรุณ ตั้งเจริญ, *ศิลปะหลังสมัยใหม่* (กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์, 2547).
- 9 C. Spearman, "The Nature of 'Intelligence' and the Principles of Cognition, 1923". *The American Journal of Psychology*. 36 ,1 : 140-145.
- 10 Ogden, R. M.; Spearman. *The Nature of 'Intelligence' and the Principles of Cognition*. *The American Journal of Psychology*: New York, 1963. 140-145. doi:10.2307/1413513,1963.
- 11 เรื่องเดียวกัน, 149.
- 12 Leslie Koch, *Art Around the Park' brings colorful murals to the East Village* (Los Angeles: Taschen, 2010).

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติก. กรุงเทพฯ: ศูนย์สภาลาดพร้าว, 2542.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: แปลนพับลิชชิ่ง, 2533.
- ขลุฑ นิมเสมอ. องค์ประกอบทางศิลปะ. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2537.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. ศิลปะบำบัดในเด็กพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พญา, 2554.
- หม่อมหลวง นิพาดา เทวกุล. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking). เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก https://pirun.ku.ac.th/~agrpct/lesson1/creative_thinking.html
- นวลแข ปาลิวณิช. ความรู้เรื่องผ้าและเส้นใย. กรุงเทพฯ: ฟันนี่พับลิชชิ่ง, 2536.
- ผุสดี ภูอินทร์. คุณค่าของความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2525.
- เมตตา สุวรรณศร. "เส้นใยแห่งความรักของแม่" วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560.
- เมตตา สุวรรณศร. "การศึกษาเปรียบเทียบภาพวาดของเด็กปกติกับเด็กออทิสติก บทความที่ 1: อายุระหว่าง 4-5 ปี." วารสารศิลป์ พีระศรี คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 2,2 (มีนาคม 2558).
- เมตตา สุวรรณศร. หนังสือแสดงงานวิทยานิพนธ์สถาบันเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์, 2558.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. ศิลปะหลังสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์, 2547.
- สุภาวดี จันทวานิช. ทฤษฎีสังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. ช่วยลูกออทิสติก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชันตราการพิมพ์, 2554.
- อุไรวรรณ ภารดี (ปิติ มณียากุล). ร้อยเรียงผ้าดัก. กรุงเทพฯ: บริษัททวีพรัน, 2555.
- Author(s): E. Paul Torrance. Reviewed work(s) Source: Daedalus, Vol. 94, No. 3, Creativity and Learning pp. 663-681. Published, 1965.
- Drevdahl. Creativity Quotient: CQ 1960. Accessed May 18, 2013. Available from <https://bmoomoo.wordpress.com/>.
- Danto, Arthur C. Embodied Meanings: Critical Essays & Aesthetic Meditations . New York : Farrar Straus Giroux, 1994.
- Jung, C. G. On the Nature of the Psyche. London: Ark Paperbacks, 1947.

- JOKKA. [pseud]. *The yarn sculpture: Olek - AgataOleksiak*. Accessed June 17, 2013. Available from <http://flexiblefashio1.blogspot.com/2013/06/artist-olek-agata-oleksiak-crocheted.html>.
- Leslie Koch. *'Art Around the Park' brings colorful murals to the East Village*. Los Angeles: Taschen, 2010.
- Lisa Solomon. *interview: Being "in-between" contemporary textile art*. Accessed April 6, 2013. Available from <http://www.textileartist.org/lisa-soloman-interview/>
- Megan Whitmarsh. *Originality, Observer Media: Design Observer : (Audio Interview)* Accessed April 8, 1913. Available from https://en.wikipedia.org/wiki/Megan_Whitmarsh.
- Ogden, R. M.; Spearman, C. (1925). "The Nature of 'Intelligence' and the Principles of Cognition, 1923". *The American Journal of Psychology*. 36 (1): 140—145. doi:10.2307/1413513,1963.

ภาพที่ 1

ภาพผลงานสร้างสรรค์ของลูกออทิสติก ด.ช.ฉัตรกร สุวรรณศรี อายุ 10 ปี

(ก) ภาพนกกาสีดำ	(ข) บ้านของกะทิ	(ค) ภาพนกฟลามิงโก
(ง) ไปเที่ยวบ้านน้ำผ่านธาร	(จ) นกแก้วจัมโบ้กับชีซ่า	(ฉ) ตำรวจจะมาจับเด็กเถร
(ช) นกฟีน	(ซ) บ้านของชู้ก้า	(ณ) จัมโบ้ของตาเต้

ที่มา: ผู้วิจัย

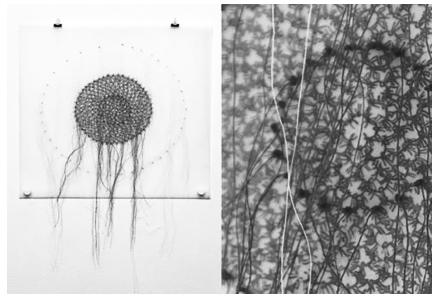
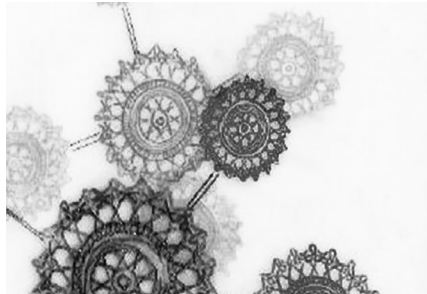

ภาพที่ 2 (ซ้าย)

ศิลปินในกลุ่ม Yarn Bombing, การถักคลุมวัตถุและต้นไม้ตามที่สาธารณะ, 2011, Crochet.
ที่มา: Mandy Moore and Leanne Prain, Yarn Bombing (Korea : vancouver, 2011), 25.

ภาพที่ 3 (ขวา)

Agata Oleksiak, (false apartment), 2009 AD. Installation, Christopher Henry Gallery
ที่มา: freshamericanstyle, Rebecca's Crochet Blog, Yarn bomber, Olek, has a show downtown, accessed April 9, 2014, available from <http://www.freshamericanstyle.com/01decorating/knitwi>

ภาพที่ 4 (ซ้าย)

Richard Saja Title : Toile Tats line

Media : Hand embroidery Material : linen

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 5 (ขวามือและขวาล่าง)

Lisa Solomon Title : Doily Drawing: Pilot Wheel

Media : Mixedmedia drawing Material : Coloured pencil. Watercolour.Thread

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 6 (บน)

Megan Whitmarsh Title : PINK MATTERHORN

Media : Hand embroidery Material : Polished cotton.

ที่มา: Wikipedia, Megan Whitmarsh, PINK MATTERHORN, Accessed April 2.

Available from https://en.wikipedia.org/wiki/Megan_Whitmarsh

ภาพที่ 7 (ล่าง)

ชื่อภาพ นักในกรงตากฝน ขนาด 80 X 100 ซม.

เทคนิค เย็บ ปัก ถัก ทอ ดุนนูน ย้อมเส้นใย

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 8 (ซ้าย)

ชื่อภาพ นกแก้วจัมโบ้กับซีซ่า ขนาด 80 X 100 ซม. เทคนิค เย็บ ปัก ถัก ทอ ดุนนูน ย้อมเส้นใย

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 9 (ขวาบน)

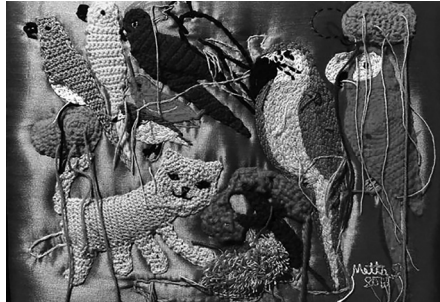
ชื่อภาพ แมวที่บ้านดาเต้ ขนาด 80 X 100 ซม. เทคนิค เย็บ ปัก ถัก ทอ ดุนนูน ย้อมเส้นใย

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 10 (ขวาล่าง)

ชื่อภาพ บ้านของกะทิ ขนาด 90 X 100 ซม. เทคนิค เย็บ ปัก ถัก ทอ ดุนนูน ย้อมเส้นใย

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 11 (บน)
ชื่อภาพ สนวนกของตาเต้ ขนาด 50 X 100 ซม.
เทคนิค เย็บ ปัก ถัก ทอ ดุนนูน ย้อมเส้นใย
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 12 (ล่าง)
ชื่อภาพ โลกของตาเต้ ขนาด 50 X 100 ซม.
เทคนิค เย็บ ปัก ถัก ทอ ดุนนูน ย้อมเส้นใย
ที่มา: ผู้วิจัย